

Volja po pošti:
za celo leto naprej K 26.—
za pol leta " " " 13.—
za četrt leta " " " 6.50
za en mesec " " " 2.20

V upravnishvu:
za celo leto naprej K 22.40
za pol leta " " " 11.20
za četrt leta " " " 5.60
za en mesec " " " 1.90

Za pošilj. na dom 20 h na mesec.

Vesamezne štev. 10 h.

SLOVENEK

Inserati:
Enostop. petlitvrsta (72 mm):
za enkrat 13 h
za dvakrat 11 „
za trikrat 9 „
za več ko trikrat 8 „
V reklamnih noticah stane enostopna garmondvrsta 26 h. Pri večkratnem objavljenju primeren popust.

Izhaja
vsak dan, izvemši nedelje in praznike, ob pol 6. uri popoldne.

Uredništvo je v Kopitarjevih ulicah št. 2 (vhod čez dvorišče nad tiskarno). — Rokopisli se vračajo; nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Uredniškega telefona št. 74.

Političen list za slovenski narod

Upravnishvo je v Kopitarjevih ulicah št. 2. — Vsprejema naročnino, inserate in reklamacije. Upravnishkega telefona št. 188.

Današnja številka obsega 6 strani.

Politiška Izobrazba.

Ljubljana, 4. aprila 1909.

«Slovensko katoliško delavsko društvo» v Ljubljani je sklenilo, da priredi vsako prvo nedeljo v mesecu v prostorih S. K. S. Z. politiško društveno zborovanje. Kakor nudi ljubljanskemu delavstvu S. K. S. Z. po svojih predavanjih in tečajih priliko za izobrazbo, tako imej delavstvo priliko ob teh shodih, da se politiško izšola in predvsem pouči o perečih politiških dnevnih vprašanjih. Društven odbor je preskrbel, da bodo ob teh shodih poučevali delavstvo aktualni politiki in je obljubilo svoje sodelovanje več državnih in deželnih poslancev ter deželnih odbornikov. Današnji shod je pokazal, da je hvaležno sistematično politiško izobraževalno delo. Govoril je na shodu dež. odbornik dr. Pegan. Govor je zanimiv tudi za širše kroge, zato poročamo obširneje o njem. Dež. odbornik dr. Pegan je med drugim izvajal tudi sledeče:

O vojski.

Znano je, da smo stali pred vojsko. Ta nevarnost je zdaj rešena, ker so se Srbi ustrašili naše armade in ker so pritisnile velevlasti nanje, da odnehajo, ker so se bale svetovne vojske. Očita se od socialno-demokratske strani našim poslancem, zakaj glasujejo za vojaške novince. Vprašam, zakaj pa glasujejo na Francoskem socialno-demokratski poslanci in ministri za vojaške novince. Osebnogovornik ni navdušen za militarizem. Uvesti bi se morala tudi za razsojanje sporov med državami sodišča, kakor so uvedena za zasebnike. A dokler jih nimamo in dokler se sploh države ne razorožijo, toliko časa se tudi pri nas ne more odpraviti armada. (Živahno pritrdjevanje.) Hinavsko je zato vpitje socialne demokracije proti dovolitvi vojaških novincev. O položaju v Srbiji omenja govornik, da se dela na to, da odstopi sedanja srbska vladarska rodbina, ki nima nobene zaslombe pri dvorih. Evropske vladarske rodbine so medsebojno v sorodu. Razven v Italiji in v Črnigori vladajo povsod nemške knežje rodbine. Tudi v Rusiji je carska rodbina nemškega po-

koljenja. Ministri, dvorjani, generali so Nemci, ki vladajo Rusijo. V slovenskem Peterburgu so tri nemške gimnazije! Zato se pa dela tudi na to, da dobi Srbija kakega nemškega princa za vladarja, kakor sta n. pr. Nemca bolgarski in grški kralj.

«Slovanska enota».

Vlada je nedavno odgodila vsled obstrukcije čeških radikalcev državni zbor, kar je splošno znano. Pri sestavi nove vlade se ni ozirala vlada na Slovane toliko, kolikor bi se bila morala. Sploh je vladalo v odločujočih avstrijskih krogih Slovanom neprijazno stremljenje. Popolnoma so se prezrli Jugoslovani, dasi jim gresta po pravici dva ministra giede na važnost jugoslovanskih narodov. Nemški listi in nemška javnost so besneli proti Slovanom. V nemškem taboru je donel čimdalje močnejši klic, da naj se vlada po § 14. Medtem se je pa posrečilo neumornemu delovanju načelnika S. L. S. dr. Šusteršiča (Živahni klici: »Živio dr. Šusteršič!«), da so se zedinile slovanske stranke v »Slovanski enoti«. Naravnost so nato hujskali nemški listi »Slovansko enoto« v obstrukcijo in razširjali o nameravani obstrukciji »Slovanske enote« lažniva poročila v svet, ki so se rodila v njihovi živahni domišljiji. Računali so, da se jim posreči spraviti »Slovansko enoto« v obstrukcijo, da bi potem očitali Slovanom, češ, da so oni krivi, ako vlada odgodi ali razpusti državni zbor in potem vlada s § 14, kar pomenja prikrit absolutizem. In očitali bi Slovanom veleizdajo, češ, da v tako nevarnem času, ko visi mir na niti, hočejo razbiti državni zbor in spraviti državo pred inozemstvom v zasmeh. »Slovanska enota« se pa ni nasedla nemškim spletkarjem in je v minulem za sedanjim modro, državniško nastopala tako, kakor je bilo edino pametno v tem položaju, da je rešila državni zbor, preprečila pa tudi s svojo edino pravo in pametno taktiko naklepe preljubeznivih slovanskih neprijateljev. V kratkem času, kar »Slovanska enota« obstoji, se je pokazalo, da je vodila smer avstrijske politike kot opozicija v tako resnem času, kot je zdaj. Kdor sodi o nastopu »Slovanske enote« drugače, takemu ni pomagati, ker mu manjkajo prvotni pojmi politiške abecede. Kot Jugoslovane in osobito še pristaše S. L. S. nas pa še osobito veseli, da je s svojima držav-

niškima govoroma naš načelnik dr. Ivan Šusteršič kaor z bakljo posvetil v skrite kote naše politike. Sedanja taktiko »Slovanske enote« mora odobravati vsakdo. Slab politik je pa tisti in slaba taka opozicija, ki že naprej izda nasprotniku svoj program in svoje načrte, ker se tako opozori zgolj nasprotnik. Ako store v vojski kaj takega častniki in izdajo nasprotniku svoje načrte, jih kot izdažalce postrele. Več kakor smo pričakovali, je dosegla »Slovanska enota« v kratkem času, kar obstoja. Kot Jugoslovani smo pa le zadovoljni in ponosni, da pripada odlična vloga v »Slovanski enoti« Jugoslovanom. Prva in glavna naloga »Slovanske enote« mora biti, da pokaže javnosti skupno in združeno moč slovanskih državnozbornih strank. (Živahno pritrdjevanje.) Častno je nastopala »Slovanska enota« do zdaj (Res je!), želimo, da i v bodoče nastopa Slovan složno v državnem zboru, ker le tako se varujejo koristi avstrijskega slovanstva. (Živahno pritrdjevanje.)

Izpremema občinskega volivnega reda.

Ljubljanski občinski volivni red se mora izpremeniti tako, da pride v ljubljanskem občinskem svetu do besede tudi manjšina. K izdatkom ljubljanske občine prispeva vsak. Zato pa naj tudi voli vsak. Delavstvo mora z vsjo silo zahtevati, da se uveljavi za Ljubljano proporcni volivni način. Le tako bodo zastopani v ljubljanski občinski upravi koristi vseh ljubljanskih občanov. (Živahno pritrdjevanje.)

Protí smešitvi katoličanstva v slovenskem gledališču.

Gledališče ne sme služiti samo gospodi, mora tudi delavstvu. Za to je že skrbel deželni odbor. Opozoriti moram danes na nekaj drugega, proti čemur moramo najodločnejše protestirati. Včeraj se je igrala v slov. gledališču »Donna Juanitta«. Ob tej priliki je nastopila cela vrsta redovnikov in sicer tako, da so smešili redovniški stan. Gledališko ravnateljstvo je to dopustilo kakor tudi, da je neki igralec kot menih z debelim trebulhom čudno agiral, tako da je osobito med liberalnim občinstvom vzbujal čuden smeh. Najodločnejše protestujemo, da bi se deželno gledališče izrabljalo za smešenje redovništva, ki je institucija naše cerkve. (Burno pritrdjevanje.)

Sk'epi.

Shod je nato sklenil resolucijo, ki zahtevata, naj se uvede pri volitvah v ljubljanski občinski zastop proporcni način volitev in najodločnejši protest, da se smešijo v slov. gledališču naprave katoliške cerkve.

Z Balkana.

Avstroogrski zastopniki pri vladah držav, ki so svoj čas podpisale berlinsko pogodbo, so dobili nalogo, da formalno zaprosijo odobrenje, da se razveljavi člen 25. berlinske pogodbe.

Ruski zastopniki pa so prejeli ukaz, da signatarnim vladam, pri katerih so pooblašteni, uradoma naznanijo, da se zdi Rusiji zdaj, ko je privolila potom izmenjave not v odpravo člena 25. berlinske pogodbe, — primerno in pravično, da se na isti način razveljavi tudi določbe člena 29. berlinske pogodbe, ki omejujejo vladarske pravice Črnogore. Ruska vlada predlaga, da signatarne države formalno odobre razveljavljenje teh določb.

Člen 29. se glasi: »Bar in njegovo primorje anektira Črnagora pod temile pogoji: Okraj, ki leže od tega ozemlja, obsegajočega tudi Dulcinjo, tje do Bojane, se od (gori) določene meje naprej vrnejo Turčiji. Občina Spič, do severne meje teritorija, označenega v natančnem opisu mejne črte, se priklopi Dalmaciji. Črnagora bo uživala na Bojani popolno svobodno plovstvo. Ob tej reki se ne bo smelo graditi utrdb, razun takih, ki bi utegnile biti potrebne za krajevno brambo Skadra, a tudi take le v največji daljavi 6 kilometrov od mesta. Črnagora ne sme imeti vojne mornarice niti vojne (mornariške) zastave. Pristanišče Bar in vse črnogorsko vodovje bo za vojne ladje vseh držav zaprto. Med jezerom (Skadarskim) in med (morsko) obaljo nahajajoče se utrdbe se morajo porušiti in se na tem ozemlju ne sme graditi novih trdnjav. Pristaniško in zdravstveno policijo (karantene) bo v Baru in ob črnogorski obali izvrševala Avstroogrška z lahкими stražnimi ladjami. Črnagora sprejme pomorske zakone, veljavne v Dalmaciji. Na drugi strani se pa Avstroogrška zaveže, da bo ščitila črnogorsko trgovinsko zastavo po svojih konzulatih. Črnagora se mora z Avstroogr-

LISTEK.

Iz dnevnika poznanjskega učitelja.

Novela.

Poljski spisal H. Sienkiewicz, poslovenil Fr. Virant.

(Dalje.)

Mihčeva rodbina je bila nekdanj zelo premožna, toda — preveč so ljubili . . . tako so različni viharji raznesli imetje, to pa, kar je ostalo, ni pravzaprav beda, tudi ni uboštvo, vendar v primeri z nekdanjimi časi — prav malo. Mihec je bil zadnji v rodbini; zato ga tudi gospa Marija ni ljubila samo kot lastnega otroka, ampak obenem tudi kot vse svoje nadeje za prihodnost. V nesrečo je pa, z zaslepljenostjo, lastno materam, videla v njem nenavadne zmožnosti. Deček v resnici ni bil bedast, toda spadal je k oni vrsti ljudi, ki se njih zmožnosti razvijajo šele pozneje skupno s telesnimi silami in zdravjem. V drugih razmerah bi bil lahko dovršil šole in vseučilišče in bi postal koristen delavec na vsakem polju. V teh pa, kakor so bile v resnici, se je samo mučil in ker je vedel za visoko mnenje, ki ga je imela mati o njegovih zmožnostih, je zastoj napenjal svoje moči.

Delal sem z Mihcem, kakor bi bila od redov, ki jih je dobival za svoj napredek, odvisna moja prihodnost. Kajti tudi oba z dečkom sva imela isti cilj, in sicer: ne je žalostiti, pokazati ji dobro izpričevalo, izvabiti nasmeh sreče na njene ustne. Če se mu je posrečilo dobiti dober red, malček prišel iz razreda ves v ognju in srečen — zdelo se mi je, da je v takih hipih nakrat zrasel, da se je raztegnil; njegove navadno mlačne oči so se smejale tedaj v prisrčnem, detinskem veselju in so se svetile kakor oglje. Hitro je vrgel s svojih ozkih pleč torbico, nabasano s knjigami in, mežikaje mi, je klical še na pragu:

»Gospod Lavrenčič, mama bo zadovoljna! Danes sem dobil iz zemljepisja . . . uganite, kaj.«

Ko sem se pa delal, kakor ne bi mogel uganiti, je priteknel k meni s ponosnim obrazom in objevši me, mi je govoril na uho, toda zelo glasno:

»Odlično! res odlično!«

To so bili za naju oba srečni trenutki. Zvečer je na take dni Mihec zasanjalo, mislil pri sebi, kako bo to, če dobi povsod odlično in govoril napol meni, napol sebi samemu:

»O božiču gremo v Zalesje; sneg bo padal — kakor po navadi pozimi — torej bomo šli s sanmi. Prišli bomo ponoči, toda o! mama bo čakala name, objame me,

poljubi, potem me pa vpraša po izpričevalu. Jaz napravim nalašč žalosten obraz, mama pa čita: Verouk: odlično; nemščina: odlično; latinščina: odlično . . . sami odlični! O, gospod Lavrenčič!«

In ubogemu dečku so stale solze v očeh, jaz pa, namesto da bi ga zadrževal, sem sam bitel za njim z izmučeno domišljijo in sem si predstavljal dom v Zalesju, njegovo veličastnost, mir, ono višje, plemenito bitje, ki je tam gospodovalo, in srečo, ki mu jo napravi povratek dečka z odličnimi v izpričevalu.

Porabil sem take trenutke, dajal Mihcu nauke in mu razkladal, da je mami veliko za njegovo učenje, toda tudi za njegovo zdravje, da ne sme več plakati, kadar ga peljem na izprehod, da mora spati toliko, kolikor mu ukažem, in da se ne sme upirati pri nočnem sedenju. Ganjen me je malček objemal za vrat in ponavljal:

»Dobro, moj zlati gospod, jaz bom zdrav, da bo strah, in postanem tako velik, da me niti mama, niti mala Lola ne spoznate.«

Dobival sem tudi čisto pisma od gospe Marije, ki mi je priporočala, naj pazim nad zdravjem otroka, toda z obupom me je napolnjevalo vsak dan prepričanje, da je čisto nemogoče spraviti v sklad učenje z zdravjem. Če bi bili predmeti pretežki, bi si bil pomagal s tem, da bi dal

Mihca iz drugega nazaj v prvi razred; toda on je te predmete, kolikortoliko pušče, popolnoma nazumel; ni se šlo torej za razumevanje, ampak samo za čas in ta nesrečni nemški jezik, ki ga otrok ni čisto nič obvladal. K temu pa nisem mogel nič pomagati in računam sem samo na to, da o praznikih okrepi počitek rahlo zdravje dečkovo, ki je onemogel od prevelikega napora.

Ko bi bil Mihec ravnodušnejši, bi manj skrbel zanj; toda on je še živeje čutil vsak neuspeh nego uspeh. Trenutki radosti in onih odličnih, katere sem omenil, so bili redki, k nesreči.

Tako sem se naučil čitati v njegovem obrazu, da sem, kakor hitro je vstopil, pri prvem pogledu spoznal, če se mu je ponesrečilo.

»Si dobil slab red?« sem ga vprašal.

»Da!«

»Nisi znal?«

Včasih je odgovoril:

»Nisem znal,« večkrat pa: »Znal sem, pa nisem mogel povedati.«

Kakor je mali Ovicki, prvi v drugem razredu, ki sem ga nalašč pripeljal, da bi se Mihec z njim učil, pravil, Mihec dobiva glavno raditega slabe rede, ker se ne zna — izraziti.

(Dalje.)

sko sporazumeti glede pravice, da napravi in vzdržuje preko novega črnogorskega ozemlja cesto in železnico. Zajamči se popolna svoboda prometu na teh dveh cestah.

Položaj v Srbiji.

Belgrad, 4. aprila. Razpeloženje v mestu in po deželi je stalno mirno. Tudi gibanje proti vladarski rodovini, ki se je deloma pojavilo med vojaštvom, kakor se vidi, vsled odločnega nastopa vojnega ministra Živkovića zdaj počema. Pričakujejo, da princ Gjorgije prihodnji teden zagotovo odpotuje v inozemstvo. Bržkone zares vstopi v rusko armado, kakor je to spočetka nameraval. Vsa pozornost političkih krogov se sedaj obrača k novemu pogajanju o trgovinski pogodbi, ki se ima v najkrajšem času pričeti. Pričakovati je, da takrat avstroogrski posredovalci pokažejo pri sestavi načrta nove trgovinske pogodbe več naklonjenosti, nego doslej. Avstroogrski poslanik grof Forgach je to baje že obljubil zunanjemu ministru dr. Milovanoviću. Razoroževanje srbske vojske napreduje razmeroma počasi. Razoroževanje srbskih prostovoljcev kljub dotični odredbi notranjega ministra še ni opaziti. Trebalo bo vsekakor večje odločnosti vlade, da se tudi v tem oziru meje pomirí.

Preokret v srbskem javnem mnenju.

Belgrad, 4. aprila. Zdi se, da se je zadnji čas v srbskem javnem mnenju izvršil vsled gospodarskih stisk popoln preobrat. Zadnje dni so bili v mnogih mestih Srbije, zlasti v trgovinskih središčih Kragujevcu, Smederevu in Šabcu shodi vseh strank. Na teh shodih so govorniki ostro napadali najvplivnejša ministra Pašića in dr. Milovanovića ter nazivali njuno politiko pustolovsko in demagoško. Povsod že prevladuje razpoloženje za mir; ves narod zahteva politiko, ki bi dvignila gospodarstvo dežele. Ta smer se je zlasti pojavila na shodih mladih radikalcev, narodnjakov in naprednjakov, ki so pozivali vlado, naj z vsemi silami dela na to, da postane razmerje s sosednjo monarhijo prijateljsko in naj sklene čimprej ugodno trgovinsko pogodbo z Avstro-Ogrsko. Rusijo in rusko vlado so na teh shodih napadali, češ, da Rusija še nikdar ni ničesar storila za Srbijo; zato da je treba pobijati vsako srbsko politiko, ki bi se hotela naslanjati na Rusijo. Ministroma Pašiću in Milovanoviću so govorniki očitali, da bi bila lahko že pred enim mesecem in sicer pod najugodnejšimi pogoji sklenila trgovinsko pogodbo z Avstro-Ogrsko, a da sta to zamudila. Tudi proti gibanju v vojski in proti poizkusom častnikov, ki hočejo imeti vpliv na politiko, so govorniki ostro nastopili. Narodnjak poslanec Rafajlović je rekel, da Srbija ne potrebuje vojaške diktature in da je ne bo nikdar trpela; diktatura zarotnikov zadnjih šest let da je povzročila že dovolj nesreč.

Častnike-demonstrante zapirajo.

Belgrad, 4. aprila. Vojni minister general Živković je dobil od kralja ukaz, da nastopi proti častnikom, ki demonstrirajo, z vsjo ojstrostjo. Vojni minister je odredil strogo preiskavo in poslal v to svrhu dva majorja-avditorja v Niš in Kragujevac. V Nišu so dosedaj zaprli 14, v Kragujevcu pa 7 častnikov.

Srbske čete razpuste.

Belgrad, 4. aprila. Predsednik odbora za narodno obrambo, Nušić, se poda v notranjost, da razpusti vse legije in čete prostovoljcev. Vsled nove smeri v vladni politiki je skoro izključeno, da bi se ustanovljale nove čete.

Protivestem o odstopu Karagorgjevićev.

Belgrad, 4. aprila. »Politika« in Pašićeva »Samouprava« prinašata ostre članke protivestem, da bi se hotel kralj Peter odpovedati prestolu. Izvajata, da Avstrija s političkim poniževanjem Srbije še ni zadovoljna, ampak še sedaj v teh težkih dneh hoče žaliti tudi kralja, ki mu prikrito očita strahopetnost. To je nizkотно in nedostojno. Lista se rogata »prijazno sestavljenemu« imeniku kandidatov za srbski prestol.

Srbija si izposodi 300 milijonov.

Magdeburg, 4. aprila. »Magdeburger Zeitung« javlja iz Belgrada: Delajo se pripraviti, da bi Srbija v inozemstvu dobila posojilo 300 milijonov frankov proti zastavljenju neklih pridobitnih davkov. Na ta način hoče nadomestiti vsote, ki so jih vojne priprave požrle vojni blagajni.

Razmere v Črni gori.

Sarajevo, 4. aprila. »Srpska Riječ« poroča s Cetinja, da so črnogorske mejne straže prošle kneza Nikito, naj napove Avstro-Ogrski vojno ali pa naj straže razpusti, ker da nimajo najpotrebnejših živil in ne morejo takega pomanjkanja dalje prenašati. Podobno prošnjo so poslali Črnogorci, ki so utaborjeni v okopih

na gorah pri Virpazarju, Godinju in Rijeki, vojnemu ministru.

Avstro-Ogrska in Črna gora.

Cetinje, 4. aprila. Ni res, da bi bil poštni promet med Črno goro in Kotorom ustavljen. Tukajšnji politički krogi so prepričani, da bo v kratkem razmerje med Črno goro in Avstro-Ogrsko razjasnjeno. Zadnji ruski korak, ki osvobodi Črno goro cele vrste vezi, katere ji je naložila berlinska pogodba, so tu pozdravili z velikim zadovoljstvom. Glasom zaupnih izjav tukajšnjih diplomatskih zastopnikov je nedvomno, da se Avstro-Ogrska ne bo upirala razveljavljenju posameznih določeb člena 29. berlinske pogodbe, ki jih Rusija predloži. V najkrajšem času pošlje Rusija signatarnim vladam tozadevni predlog, in one ga potom not odobre. Potem se prične Črna gora razoroževati.

Srbsko odposlanstvo pojde na Cetinje.

Belgrad, 4. aprila. Posebno srbsko odposlanstvo, ki mu bo na čelu minister Protić, prijatelj in zaupnik Pašićev, se pada na Cetinje, da tam razprši nevoljo, ki se je pojavila proti Srbiji.

Priznanje bolgarskega kraljevstva.

Berolin, 4. aprila. »Voss. Ztg.« poroča iz Peterburga: V diplomatskih krogih sodijo, da Turčija v najkrajšem času in na posebno slovesen način prizna Bolgarijo kot kraljevstvo. Turška vlada bo kralju Ferdinandu čestitala.

Vstaši v Albaniji.

Berolin, 4. aprila. »Morgenpost« poroča iz Carigrada: Miru na Balkanu preti iz Albanije velika nevarnost. Položaj je zelo resen. Troententne vlade so svetovale Turčiji, naj takoj stori skrajne korake, da prepreči nove, usodne zapletke. Azis Čaka in drugi albanski glavarji so podšuntali že večji del Albanije. Zlasti v mestu Debre je turška oblast izgubila ves ugled. V tem mestu, kamor stopi le redkokdaj noga Evropejca, stanuje 15.000 oborojnih Arnavtov. Vsaka njihovih hiš je trdnjava za-se. Po zadnjih krvavih bojih s turškimi vojaki so Albanci Debre nagloma obdali z okopi ter v mestu zbrali sila mnogo vstašev. Debre je zdaj središče puntarskega gibanja.

Trgovinska pogodba s Srbijo.

Avstrijski poslanik grof Forgach je naznanil srbskemu zunanjemu ministru, Milovanoviću, da je avstroogrška vlada pripravljena za takojšnjo pogajanje glede na trgovinsko pogodbo. O zadevi se bo pogajal srbski ministrski svet.

Izobrazba srbskega princa Aleksandra.

Za nadaljno izobrazbo princa Aleksandra se sestavi zbor šestih članov, ki bo sklepal o nadaljni izobrazbi princa Aleksandra. Sodijo, da bo princ najbrže dovršil svoje študije v Berlinu ali pa v Genju.

Aneksija Bosne in Hercegovine.

Diplomatski zastopniki Avstro-Ogrske so vložili pri velevlastih vlogo, naj pritrdi odpravi 25. člena berlinske pogodbe. Ni dvoma, da se zadeva izvede po želji Avstro-Ogrske.

Črnogora. — Bolgarija. — Konferenca.

S Črnogoro se naša država najbrže v najkrajšem času sporazume. Posredovanje Italije podpira tudi Rusija. — Upajo tudi, da se doseže sporazum tudi med Turčijo in Bolgarijo. Ko se vsa nasprotja poravnajo, je mogoča konferenca velevlasti. a ni gotovo, če se bo vršila, ker velevlasti niso posebno zanjo navdušene. Brez težave bodo priznale velevlasti aneksijo Bosne in Hercegovine. Rusija dela na to, da se odpravi 29. člen berlinske pogodbe, ki omejuje pravice Črnogore.

Po Hrvaškem.

Kako gospodarí Rauch na Hrvaškem.

Neka družba hrvatskih igralcev je prosila barona Raucha dovoljenja, da sme igrati po hrvaških mestih. Rauch je dal dovoljenje, a pod tem pogojem, da v družbi ne sme biti noben igralec Srb.

Mažarska šolska družba »Julian«

vedno bolj prodira. Sedaj hoče ustanoviti mažarsko šolo celo v Djakovem.

K ateri Friedjung.

Sotrudnik »Hrvatskih Novosti« je imel razgovor z dr. Friedjungom in ga opozoril, da ga bo, kakor čuje, hrvatsko-srbska koalicija vendarle tožila zaradi znanega članka v »N. Fr. Pr.« Na to je dr. Friedjung rekel: »Tim bolje. Moji dokazi proti tem poslancem so tako trdni in temeljiti, da bodo imeli za vsjo koalicijo jako neugodnih posledic. Sicer pa glavnega gradiva še nisem objavil; pridržim si ga kot orožje za glavno obravnavo, da jih ž njim pobijem. Nimam v rokah samo enega dokumenta, marveč še nekaj teh iz-

redno važnih listin, in vse so pravi in neizpodbojni zgodovinski dokazi.«

Protivsenemški propagandi v Srijemu.

»Pokret« poroča iz St. Pazove: Došli so preiskovalni sodniki, ki so preiskavali v Golubincimi, Stari Pazovi, Indijji, Simanovcimi in drugod hišne preiskave pri Srbih, ki so osumljeni veleizdaje. Govori se, da je iz strahu pobegnil golubinački zdravnik G. v Švico. Splošno je pa bilo vse iznenadeno, ko so pričeli preiskovati hišo nekega nemškega trgovca v St. Pazovi, ki ga sumijo pangermanske propagande. Nemci so se zelo prestrašili. — Razbili so in poskrili steklenice in čaše z nemškimi barvami, slike cesarja Viljema, pa razobesili slike cesarja Franc Jožefa I. Odstranili so v pangermanski hranilnici vsenemške zastavice, kakor so tudi izginili po stanovanjih in krčmah razni vsenemški znaki. Trdi se, da prično preganjati na Hrvaškem tudi pangermansko propagando, da se ne bo mogla očitati Rauchu pristranost. Poredno vpraša »Pokret«, da vederemo, če bo vlada postavila na zatožno klop tudi pangermane, najvernejše prijatelje vsake protihrvaške akcije, vsake narodne vlade.

Proširska razprava v Zagrebu.

Dne 3. t. m. so nadajevali zaslišanje z učiteljem Matjasevićem, nakar je bil zaslišan zadnji obtoženec iz Crkvenega boka Stefan Radovanović. Nato so pričeli zaslišavati obtožence iz Dubice, ki so pristaši srbske radikalne stranke. Obtoženec Hovacanin izpove, da ni kriv. Poznal je kralja Petra že, ko je bival kot četaš v Bosni. Peter je en mesec stanoval pri njem. Ko je postal Peter srbski kralj, ga je zaslišal v avdijenci. Zanikuje, da bi bil delal za srbsko propagando.

AVSTRO-OGRSKA.

V Pragi

je bila Cvetna nedelja mirna. Nemci so izdali parolo, naj se burši ogibajo Vaclavskega trga. Na Prikopih in na Vaclavskem trgu je mrgolelo orožnikov in policistov.

Saniranje deželnih financ.

V razpravi gosposkozbornične komisije o sanaciji deželnih financ se je naglašala potreba, da se sanirajo deželne finance. Izvolil se bo pododbor, ki bo imel dolžnost, da izdela primerne predloge.

Podržavljenje južne železnice.

Po podržavljenju čeških železnic je mogoče, da se prično pogajati tudi s podržavljenjem južne železnice. Ker ima glede na podržavljenje južne železnice besedo tudi Ogrska, vprašanje ne bo tako hitro rešeno. Pogajati se pa prične vlada z južno železnico že letos.

Novi linski škof.

Za linskega škofa je imenovan dr. Rudolf Hittmaier.

SLAVNOSTNI OBED POSLANIKOV.

Carigrad, 3. aprila. Na čast srečni rešitvi spora je priredil avstro-ogrski poslanik marki Pallavicini slavnostni obed, katerega so se udeležili poleg velikega vezirja mnogi turški dostojanstveniki.

PROTI MLADOTURKOM

so se organizovali častniki III. makedonskega armadnega zbora, ki hočejo obnoviti staroturško vlado.

NEZADOVOLJNI TURŠKI ČASTNIKI.

V Carigradu se je vršil 3. t. m. shod, ki se ga je udeležilo 2000 častnikov. Protestirali so, ker hočejo odpustiti več častnikov iz službe, da se varčuje.

OBSOJENI POSLANCI RUSKE GOSUDARSTVENNE DUME.

V Vilni so obsodili pet poslancev druge ruske gosudarstvenne dume, med njimi Staczynskega in Gadowicza v enoletni trdnjavski zapor.

ZVEZA MED AVSTRIJO IN TURČIJO.

»Echo de Paris« poroča, da se dela na zvezo med Avstrijo in Turčijo. Turčija bi morala skrbeti, da ima ob kavkaski meji koncentriranih 250.000 vojakov in bi morala tudi ojačiti trdnjave Bajazid, Erzerum in Trapezunt, ostala turška armada bi se na koncentrirala v Rumeliji nasproti Srbski in Grški. Sultan se zavzema za zvezo z Avstrijo.

DELOVANJE MAKEDONSKIH ČET.

V Makedoniji zopet živahno delujejo vstaške čete. Minoli teden je bilo umorjenih 11 oseb. Zlasti so čete živahne v bitolskem vilajetu.

ŠPANSKA POMNOŽI ARMADO.

Madrid, 5. aprila. V sobotni zbornični seji je vojni minister predložil zbornični predlog o izpremembi rekrutne postave. Mesto sedanje 12-letne službene dobe se uvede 18-letna, in sicer 3-letna aktivna, 11 let v rezervi in 4 leta v de-

želni brambi. Služiti bodo morali tudi manj sposobni. Zadostno izvežbane rekrute bodo izpustili na dopust čez eno leto. Dejansko bodo vojaki pod orožjem 28 mesecev vsega skupaj.

Stajerske novice.

Javni (?) shod »Narodne stranke« v Celju.

Včeraj, dne 4. aprila, je mislila »Narodna stranka« imeti javni shod za »neodvisno slovensko ljudstvo« na Stajerskem. Kak je bil ta shod, nam kažejo sledeče slike:

1. **Kapitulacija Narodne stranke pred poslancem Terglavom.** Narodna stranka je hotela prirediti javen shod. Prišel pa je na shod, ki je torej vsem pristopen, tudi poslanec Terglav. A Narodna stranka je kapitulirala pred njim in ni ga pustila na shod. Bala se je torej enega samega Terglava in se ni upala zborovati vpricho g. Terglava. Generali so stopili skupaj, in po vojnem posvetovanju so proglasili shod javnim le za liberalce, za pristaše Slovenske kmečke zveze pa ne!

2. **Pristaši Slovenske kmečke zveze zapustijo shod.** Za poslancem Terglavom spoznajo narodni strankarji tudi druge pristaše S. K. Z. Tudi tem ukažejo po »postavi«, da ne smejo biti na tem javnem shodu, na kar so odšli.

3. **Dr. Kukovec razlaga vojsko.** Ko so generali mislili, da ni sovražnika na vojnem polju, potem šele si je upal dr. Kukovec razlagati vojsko, katero je na ameriškanskih plakatih po celjskih oglih napovedoval. Toda poslušalci so bili celo razočarani. Nič več ognja, nič navdušenja, samo javkanje, da ni kompromisa, po katerem bi on (dr. Kukovec) mirnim potom zlezal na poslaniškega konjička. Sklep: jerum, jerum, jerum.

4. **Poslanec Pišek pride na shod.** Med zborovanjem pride tudi g. Pišek na shod. A pogumni zborovalci se zboje tudi njega. Pošljejo k njemu nekega dolgega dohtarja, ki mu dokazuje, da je shod liberalno javen. Poslanec Pišek mu pravi, da to ne sledi iz vabil in plakatov, sicer pa da celjskim dohtarjem ne vsiljuje svojih nazorov. Nato zapusti shod.

5. **Kandidatov ne morejo postaviti.** Nato so se pogovarjali o kandidatih. Dr. Kukovec kandidira v celjski itd. splošni kuriji, Dr. Božič za kmečki mandat v slovenjegraškem in šoštanjskem okraju. Za slovenske trge so silili Rebeka, ki se je obotavljala, da ne bi tretjikrat propal. Zato še to ni definitivno. Za druge kraje niso mogli postaviti kandidato, ker ni bilo nič zaupnikov n. pr. iz Slov. Bistrice in Konjic. Sklenili so torej prirediti shode na Velikonočni ponedeljek.

6. **Zato je bil shod brez uspeha.** V dunaških listih so se že bahali, da bodo še pred Veliko nočjo postavili kandidate. Zdaj pa še nobenega niso. Da pa bosta Kukovec in Božič kandidirala, pa smo že itak znali. Zanimivo pa je, da so Reblek, Roš in Ježovnik kategorično odpovedali kandidaturi na programu »Narodne stranke«. Zanimivo je tudi, da se po Kukovečevi izjavi S. K. Z. ne sme vtikati med inteligenco, in torej ne postaviti kandidata za mestno-trški mandat. S. K. Z. se temu nikdar ne bo odpovedala. Ali se je Narodna stranka odrekla s tem delu med kmečkim ljudstvom? Na tem shodu je bila res skoro sama inteligenca, med njimi največ učiteljev seveda. Kmetov je bilo kakih 50. A še ti so bili večinoma pristaši S. K. Z. Nekaj so jih sicer odpravili, nekaj pa jih je vseeno še ostalo, da bi izvedeli kak konec bo imela ta srbska »vojska«. Toda vo skovodja Kukovec je imel proti koncu shoda že celo malo svojih zvestih, večinoma so odšli.

7. **Shod Plojevcev v Ormožu.** Včeraj so zborovali v Ormožu Plojevci. Postavili so za kandidata Ploja, drugi kandidat še ni imenovan. Nameravajo dobiti kakega kmeta.

8. **Vlom fingiral je vneti »Štajerčev«** pristaš trgovec Franc Ploj v Poljancih. Hotel je na ta način od zavarovalnice dobiti 4000 K. Biago je spravil h kovaču Marinu. Pred mariborskimi porotniki je bil Ploj obsojen na tri leta, kovač Marin na eno leto težke ječe.

9. **Minister Stürkgh je postal radgon** ski častni občan.

10. **Mariborski župan Schmiderer se je** že naveličal županovanja. Bojda se je izjavil, da pod nobenim pogojem več ne sprejme županske časti.

11. **Umrl je 30. marca Anton Reisman** posestnik v Selnici ob Muri Rajni je bil navdušen Slovenec in je bil še v preteklih časih volivni mož. Naj mu bo zemlja lahka!

Nu'na prošnja.

Aljažev dom v Vratih je res popolnoma porušen. Rešiti se da le nekaj oprav. »Slovensko planinsko društvo« je postavilo Aljažev dom kot last slovenskega naroda, ki je bil lahko ponosen na to najlepšo postojanko slovenske turistike. Promet po naših planinah silno narašča, in slovensko zavetišče v Vratih je naravnost potrebno, pa tudi plodonosno, ker je tam na boljše in najdivnejše središče za pohod po znamenitih gorskih skupinah (na Triglav, Križka jezera, Razor, Skrlatico itd.). Dolžni smo svojemu narodu in časti naše domovine, da postavimo nov Aljažev dom v Vratih. Srce krvavi vsem nad nepričakovano silno nezgodo, toda naše delo ne sme opešati. »Slovensko planinsko društvo« prične takoj priprave za novo stavbo; pač se bo dalo porabiti nekaj starega materiala in oprave — tudi vodovod je ostal — vendar pa bodo znašali stroški za novi Aljažev dom nad 20.000 K. To je svota, ki jo je mogoče zbrati le po vsestranski podpori.

»Slovensko planinsko društvo« se torej obrača do celotnega našega naroda in nujno prosí, da mu blagovolijo slovenski zavodi in društva ter rodoljubno občinstvo pripomoči z nabiranjem prispevkov za postavitev novega Aljaževega doma. Vsem darovalcem najprisrčnejša zahvala!

»Slov. plan. društvo« v Ljubljani.
(Osrednji odbor.)

Pripomba. Podpore naj se blagovolijo pošiljati na naslov: »Slovensko planinsko društvo« v Ljubljani, ali pa uredništvu našega lista, ki bode prispevke tudi izkazoval.

Zopet reforma na gimnazijah.

Novi naučni minister grof Stürgkh je izdal nov učni načrt za humanistiški gimnazij, ki stopi že prihodnje semestralno leto v veljavo. Realije se bodo bolj gojile, in sicer po načelu, da se morajo pri tem pred vsem upoštevati praktične življenjske potrebe. Tako se naj pri naravoslovju razširi pouk v geologiji in somatologiji ter uvede higijena, pri fiziki naj se matematiški del še bolj skrajša kot je že zdaj in se bolj eksperimentuje, posveča čim največjo pozornost modernim tehničnim pridobitvam in napravam ter vadi učence pravilnega opazovanja. Toda tudi ta reforma je polovičarska in svojega namena ne bo dosegla. Teorije ne gre kar tako zavreči. Tako n. pr. je redukcija matematiškega dela v fiziki točnemu in logičnemu spoznanju fiziških dogodkov in zakonov zelo kvarna in konečno tudi niso vsi ljudje ustvarjeni za inženirje, tehniške iznajditelje, agronome in industrijalne ženiče. Tako n. pr. pri naravoslovju občutno pogrešamo pouka v osnovnih pojmi biologije. Gimnazijec bere danes kakšno popularno znanstveno delo o bioloških pojavih itd., pa dela napačne sklepe. Temu bi ne bilo tako, ako bi v šoli dobil saj nekaj jasnih temeljnih načel o tej tvarini. Srečna misel je, da se kolikor mogoče bolj razširi pouk v kemiji, ki izmed vseh strok najbolj odkriva delovanje natore in nje najelementarnejših procesov. Tudi načela, po katerih se izpopolni pouk v klasičnih jezikih (več avtorjev) in v zgodovini (odvisnost zgodovinskih dogodkov od kulturnih, gospodarskih, naravnih faktorjev), so srečna. Domovinoznanstvo se izpopolni z upravnoslovjem, poznavanjem socialnih in gospodarskih institucij v državi itd. Občutno pa se pogreša reforma modroslovnega pouka, ki je za modernega človeka neobhodno potreben. Naj se skrajša logika — kjer je toliko samoumevna; noetike gimnazijcev ni moč bogve kaj učiti, ker je preveč spornega — pa naj se jih potem dobrih knjig, ki jih ni ravno malo, seznaniti z najtemeljnejšimi dejstvi psihologije in etike, zraven pa jim poda nekaj zgodovine modroslovja, kar bi ne vzelo preveč časa. V šolski logiki in psihologiji je polovico za gimnazijca nepotrebne specialne šare — naj se to reducira in bo dovolj časa za aktualne probleme modroslovja. Tako bi imel gimnazijec tudi od apologetičnega pouka več haska in bi se začel zanimati za probleme, ki se mu zdaj, ko jih ne pozna, zde abstraktni in suhi. Težava je seveda od strani učiteljev. Skoro da ni moč poučevati modroslovnih temeljnih problemov breztenedno. Toda po našem mnenju boljše v šoli kakor pa izvun šole! Zdaj pa hodijo že četrtstoletci v Simon Gregorčičevo knjižnico po Haecklove »Welt-rätsel«. Če bi učitelj na gimnaziji modroslovja nevtralnno ne znal poučevati, bi ga spretni katehet, ki ima dandanes toliko katoliške moderne modroslovne literature

na razpolago, kaj lahko paraliziral. Od te strani torej ne vidimo prevelikih težav.

Ustanovni shod „Deželne zveze gostilničarskih zadrug na Kranjskem“

se je vršil dne 3. t. m. v posvetovalnici ljubljanskega mestnega magistrata. Ob 3. uri popoldne otvori zborovanje načelnik ljubljanske gostilničarske zadruge, Tosti, ki pozdravi zastopnika deželnega odbora dež. odbornika prof. E. Jarca, zastopnika deželne vlade dr. Senekoviča, zastopnika trgovske zbornice Rohrmana, magistratnega svetnika Šeška, zadržnega inštruktorja Blodiga in zastopnike gostilničarskih zadrug na deželi: Bučarja iz Kostanjevice, Humerja iz Jesenic, Paternostra iz Postojne, Rusa iz Št. Vida, Krapeža in Kendo iz Ljubljane. Pravila, o katerih je poročal zadružni inštruktor dr. Blodig, so se po daljši razpravi odobrila. Debate so se udeležili Humer z Jesenic, ki naglašja, da gostilničarjem trgovci preveč konkurirajo, nadalje Bučar, Paternost, svetnik Šešek, Rus, Kenda in Tosti. Ko so se odobrila pravila izvaja Bučar: Bodoča zveza bo morala pred vsem delovati na to, da se prepovejo ali vsaj omeje takozvani grmotači po vinorodnih krajih. Gostilničarji po vinorodnih krajih se bore z veliko težavo za svoj obstoj. Vse oblasti so skrajno strpne nasproti grmotačom. Postava dovoljuje, da sme vsak vinogradnik točiti svoj pridelek. Dogajajo se pa zlorabe, ker ne prodajajo kmetje in svojega vina, marveč ga nakupijo od drugih pa ga prodajajo pod vejo. Naši župani, orožniki in policaji pa oblastva ne gledajo na to, kaj se godi. Sprejme se resolucija, ki zahteva odpravo grmotačev ali vsaj omejitev tako, da bodo smeli prodajati vinogradniki le vino lastnega pridelka po zidanicah in to le taki, ki bodo dokazali, da ne morejo prodati vina lastnega pridelka. Bučar pripomni še, da se zgodi, da vinogradnik in gostilničar morebiti ne skleneta kupčije, ker sta si le en vinar navskriž. Vinogradnik pa prične gostilničarju pred nosom delati konkurenco s tem, da otvori vinotoč pod vejo. Tosti omenja, da se je glede na grmotače že obrnil na goriški in kranjski deželni odbor. Odgovori so pa bili negativni. Gostilničarji naj gledajo grmotaču na prste. Deželni odbornik Jarc se zahvali, ker je bil deželni odbor, ki ga zastopa, povabljen na ustanovni shod. Kakor smo prepričani, da je edina rešitev kmečkega stanu v združitvi, tako je tudi edina rešitev obrtnega stanu v združevanju. Tesno naj se združijo obrtniki. Paziti se pa mora, da se ne izgube v formi. Gojiti se mora strokovna izobrazba. Deželni odbor je izkazal svojo naklonjenost gostilničarjem ob gostilničarskem tečaju, ki mu je daroval 1000 kron. Če boste priredili kaj, kar bo v korist vaši strokovni izobrazbi, boste vedno našli pri deželnem odboru odprte roke. Eno imejte pred očmi, ne ozirajte se na vse drugo: potrebo strokovnega napredka in pospeševanje izobrazbe. Kenda v daljšem govoru toplo priporoča izobrazbo. Tosti nato, ko je še govoril dr. Blodig, zaključil ustanovni shod.

»SLOVANSKA« RUSIJA.

Peterburg, 3. aprila. Ruska vlada predloži v kratkem dumi, v kateri ima veliko večino, predlog, da se od kraljevine Poljske odloči helmsko okrožje, ki naj tvori posebno gubernijo pod generalgubernatorstvom kijevskim. Na ta način se hoče zatreti poljski jezik javno in privatno, omogočiti razlaščevanje Poljakov, uvesti pravoslavni julijanski koledar in porušiti vse šolstvo. Na ta način se pripravljala narodna smrt 310.000 Poljakom (po uradnem štetju). Ruska vlada pa s tem krši tudi mednarodni dogovor, in sicer določbe dunajskega kongresa leta 1815., glasom katerih so se Avstrija, Prusija in Rusija zavezale, da poljskih delov, kakor spadajo k posameznim državam, ne bodo razkosale in ostanajo meje gubernij, provincij itd. iste kakor so bile, ko se je kraljestvo poljsko konečno razdelilo. Avstrija in Prusija dozda še niste te določbe prekršili, Rusija pa jo zdaj hoče. In ta ruska vlada se zgraža nad kršenjem berolinske pogodbe!

Znanost in umetnost.

* Čas, znanstvena revija »Leonove družbe«. Letnik III. Zvezka 4. in 5. imata naslednjo vsebino: Ob stoletnici Napoleoneve Ilirije. Profesor dr. Jos. Gruđen. — Versko-šolsko vprašanje in socialna demokracija. Franc Terseglav. — Organizacija slovenskega izseljenštva. J. Adlešič. — Sokrat in Aristofan. Ivan Doleneč. —

Matija Naglič in njegova rokopišna ostalina. Fr. Rebó. — Ali so na zvezdah živa bitja? Kanonik Iv. Sušnik. — »Kmečka pravda«. Dr. Franc Derganc. — Nekaj slovenskih vprašanj. Dr. Leopold Lénard: 3. Prihodnost ruske države. — Zakon o kartelih. Dr. Aleš Ušeničnik. — Nove knjige: Antonius Bonaventura Jeglič, Synodus dioeceseana Labacensis II. — Český slovník bohovédný. — H. Pesch S. J., Lehrbuch der Nationalökonomie II. B. — Druge knjige: Andrej Veble, Boj za slovensko vseučilišče. — Listek: K vprašanju o zedinjenju cerkvá. — Važen spomin na »Ilirijo oživljeno«. — Ivan Kronštadt-ski. — Ločitvena zakonodaja na Francoskem. — »Velegradskij Věstnik«. — Vl. S. Solovjev in Strossmayer. — Novi »oberprokuror« ruske sinode. — Glasnik »Leonove družbe«. — »Čas« izhaja po desetkrat na leto. Naročnina: 5 kron, za dijake 3 krona. — Za člane »Leonove družbe« je naročnina plačana z letnino. (Letnina rednih članov 10 kron, letnina podpornih članov 6 kron.) Naročnino sprejema »Leonova družba« v Ljubljani.

* Boj za slovensko vseučilišče. Spisal Andrej Veble. Založila »Slovenska dijaška zveza«. Ljubljana 1909. — Naše katoliško dijaštvo nam je oskrbelo prvo za ljudstvo namenjeno brošuro o slovenskem vseučiliškem vprašanju. Večkrat slišimo tožiti, da ideja slovenskega vseučilišča še ni dovolj popularna, da še ni prodrla med najširše kroge našega naroda. Dasiravno ta trditev v celem obsegu ni resnična, vendar moramo priznati, da naša inteligenca do sedaj še ni znala zanesti slovenske vseučiliške ideje med preprosto ljudstvo, med naše delavske in kmečke sloje, ki vendar tvorijo večino slovenskega naroda, z eno besedo, da ni znala te ideje popularizirati. Krivda ne zadene našega ljudstva, ampak našo inteligenco. Ako proučujemo zgodovino sedanjega boja za slovensko vseučilišče po l. 1848., se nas nehote polasti neko neprijetno, žalostno čustvo, ker vidimo, da smo po letu 1848. s svojo vseučiliško zahtevo postajali vedno skromnejši, da smo se vedno bolj oddaljevali od svojega prvotnega ideala, tako da nazadnje nismo zahtevali niti popolnega vseučilišča, ampak le sporedna predavanja v Gradcu in borno pravno akademijo v Ljubljani. Naši dedje in pradedje pa so verovali v kulturno moč našega naroda in zahtevali so, da se ustanovi popolno slovensko vseučilišče v Ljubljani. To je bilo pred 60 leti, ko naš jezik še ni bil tako razvit kakor sedaj, ko je naša leposlovna literatura obsegala samo Vodnika in Prešerna. Mi pa se slovenskega vseučilišča spominimo vedno le tedaj, ko čutimo pest in nasilje nemškega dijaštva in nemške vlade. In to je popolnoma napačna taktika. Slovenska vseučiliška ideja bi morala vedno živeti med ljudstvom. Povsod in ob vsaki priliki bi morali zahtevati slovensko vseučilišče, ne samo tedaj, ko čutimo udarec sovražnih pesti. V tem oziru je potreba korenite reforme in sistematičnega dela. Slovenska vseučiliška ideja mora preiti vsem slojem slovenskega prebivalstva takorekoč v meso in kri. Ves slovenski narod se mora dvigniti kakor en moč, oprijeti se mora te ideje in ne sme prej mirovati, dokler se nam ne izpolni ta naš najvišji narodni in kulturni ideal. Ker pa je žalibog znano, da naše ljudstvo še ni dovolj poučeno o zgodovini dosedanjega boja za slovensko vseučilišče, ker se še ne zaveda, kako velikanske koristi bi imel naš narod od lastnega vseučilišča v narodnem, kulturnem in gospodarskem oziru, zato je katol. dijaštvo sklenilo izdati to poljudno brošuro o slovenskem vseučiliškem vprašanju, da pojasnimo, zakaj zahtevamo slovensko vseučilišče v Ljubljani. Namen te brošure je torej: razširjenje slovenske vseučiliške ideje. Lična knjižica bogate vsebine stane 50 vinarjev.

* Zadnja kmečka vojska. Ta znamenita zgodovinska povest slavnega hrvaškega pisatelja Šenoe v slovenskem prevodu bi se pač morala vkoreniniti med vsem našim ljudstvom, ki rado bere, kar je res ljudskega in jedrnatega. Saj mora zanimati zlasti našega kmeta roman, ki popisuje krvave boje ne samo hrvaškega, ampak tudi slovenskega kmeta — boj in punt slovenskega tlačana proti graščaku in izkoriščevavcu, slika usodo kmečkega kralja Gubca, ki so mu v Zagrebu, ko so ga premagali, žarečo krojno na glavo pritislili. Da se »Zadnja kmečka vojska« ljudstvu nujno po izredno nizki ceni, je gotovo prav velikega pomena, ker pride naše ljudstvo za majhne stroške do zdravne, podučnega in srce blažečega beriva ter se tako odvrne od umazane kolportáže. »Katoliška Bukvarna« je podaljšala rok za izredno znižano ceno »Zadnje kmečke vojske« — 1 K do konca majnika

in je zato priporočati, da se vsak kmalu posluži te ugodnosti. Pripominjati pa je, da »Pasjeglavcev« ne more Bukvarna več po ceni 1 K razpošiljati, ampak stanejo odslej broširani 2 K 20 h, vezani pa 3 K 20 h.

ZVEZO TREH CESARSTEV

snujejo v Peterburgu vladni in diplomaški krogi. Združile naj bi se Avstrija, Nemčija in Rusija kot najmočnejše kontinentalne srednje- in vzhodnoevropske vesile proti zahodnima: Angliji in Franciji. Vest je na prvi pogled zelo neverojetna, se pa trdovratno vzdržuje. Zato je vredno, da se jo registrira.

Izseljevanje.

+ Iz »Družbe sv. Rafaela«. Včeraj se je poklonil odbor »Družbe sv. Rafaela« po svojih odposlancih z deželnim poslancom in odbornikom dr. Peganom na čelu kot predsedniomu družbe Njegovi Prezvišnosti gospodu knezu in škofu dr. Antonu Bonaventuri Jegliču. Povod poklonitvi v smislu odborovega sklepa je bil, da se potom knezoškofijstva doseže med duhovščino in po njej med ljudstvom sploh intenzivnejše zanimanje za Rafaelovo družbo, ki ima najdalekosežnejši pomen. Gospod knezoškof je deputacijo kar najmilostneje sprejel in obljubil vsestransko pomoč. Podrobnosti, za katere je odbor naprosil Prezvišnega v posebni spomenici, se prijavijo v »Knezoškofijskem listu«. Obračamo se pa že danes do duhovščine, da priskoči na pomoč Rafaelovi družbi in propagira idejo varstva naših ljudi v tujini med ljudstvom. Družba zasleduje namene, ki so velikanskega pomena tako v versko-nravnem, kakor tudi v socialnem in narodno-gospodarskem oziru. Pojasnila dajeta deželni poslanec in deželni odbornik dr. Vladislav Pegan in deželni nadoficijal Fran Kristan, oba v Ljubljani, deželni dvorec, člani naj se pa javijo na naslov: Alojzij Kocmur, soliciator, Dunajska cesta 19. Ljubljana.

Kako se godi našim vojakom na meji.

Naši vrli vojaki v Bosni imajo poleg svoje dnevne plače 10 h, tisti, ki tvorijo kordon na meji, 12 h, stražniki pa 1 K določene. Delj službeči podčastniki imajo mesečno doklado 75 K, častniki predpisano doklado, zraventega pa dobe enkrat 200 kron kot odškodnino za uniformo, ki se hitro obrabi. — Hrana je jako dobra, takozvana etapna; sestoji iz zajtrka, kosila — 250 g mesa (mesto 190), prikuhe in 36 centilitrov vina — in večerje. Vojaki na kordonu pa imajo še 250 g mesa več in eno porcijo čaja z rumom. Vse se pri liferantih dobavi ali pa po neposrednem nakupu; kar se vzame pri liferantu, se prej komisionelno ogleda, moka pride iz monarhije. Poleg navadne obleke imajo vojniki takozvani gorki »pruštah« in kapo za sneg. Vojaki na straži imajo stražni plašč in suknjene škornje. Ker je sila vojaščine v deželi, jih mora veliko bivati v barakah. Barake se kurijo. Vsak vojak ima slamnico, zgljavje, dve rjuhi, eno poletno in eno pozimsko odejo.

Kar se zdravstva tiče, se je dognalo, da so vojaki na meji veliko bolj zdravi kot drugi. Pri zborih v monarhiji znaša število bolnikov 3,6%, v nekaterih zborih 5,7%, v Bosni pa 3%, 22. marca pr. m. celo samo 2,5%. Služba v Bosni je res naporna, a mladega človeka utrdi in posveži.

Jesenške novice.

j Popravek. Prosimo, da blagovolite sprejeti v vaš cenjeni list med »Jesenške novice« nastopni popravek, tičoč se zadnjega dopisa »Poseben časten pogreb je imel«. 1. Ni res, da bi strupeni rovtarski jeziki kaj trdili — ker takih jezikov tukaj ni; res pa je, da so to trdili strupeni jeziki drugod; 2. ni res, da bi bil imenovani konj tako slaboten; res pa je, da še dovolj vleče; 3. ni res, da bi bila cela rovtarska sretnja na nogah; ker jih je bilo veliko tudi doma; 4. ni res, da bi bil konj zaradi omotice padel čez most, res pa je, da je poskočil in mu je izpodrsnilo — ker ta konj rad poskoči; 5. ni res, da se vse rovtarske gnojnice stekajo v potok Jesenico; res pa je, da zdaj prav nobene gnojnice ni videti, dabi se kam stekala. — Ob enem tudi vljudno prosimo uredništvo, naj takih za nas razžaljivih dopisov več ne sprejema. Tisti hudomušnež, ki je to pisal, naj gleda, če ga dobimo! Več Planincev.

Opomba uredništva. Ne bodite pustli! Mi nismo nikdar trdili, da so pri vas samo hudobni jeziki — kateri pa je tudi strupen vmes, kot povsod. Da pa ste prišli v tako

obilnem številu sosedu pomagat, to ni nobena sramota za vas, ampak šele čast, ker tako radi drug drugemu pomagata in da sedaj ni videti nobene gnojnice stekati se v Jesenico, je tudi lahko verjetno, ker imate, kar nam je znano, še veliko snega. Toda Fukselj, ta ima pa svoje muhe! Radi bi ga videli, kako je skakal po dva metra debelem snegu? On ima pa še druge lumparije na vesti; toda čast, komur čast, konjiček ima tudi dobre lastnosti in velike zasluge za celo jeseniško občino; berite nastopni dopis:

J Samo vesele prikazni. Tisti Fukselj s Planine med zadnjimi jeseniškimi novicami je zbudil splošno zanimanje v naši stari občini, tako da so bili vsi »Slovenci« zadnji nedeljo do 9 ure zjutraj po prodajalnicah pokupljeni in vsakdo se je muzal bolj ali manj na veliko žalost jeseniških gostilničarjev, ki so premalo stočili, ker ljudje piti niso mogli, ko se je vsak zaradi smeha moral usta držati. Smemo reči, da preteklo nedeljo ni bilo nikogar pijanega v jeseniški občini; kar je prav pametno, ker je bila tiha nedelja. Bi bili tudi lahko iz vsake gostilne belo zastavo obesili, pa nikomur ni na misel prišlo. — Še par takih Fukseljnov, pa v jeseniški občini nočnega pijanca ne bo več! Kar bi bilo posebno hvale vredno za naš moški spol. — Da bi se pa zaradi tega prizadeta škoda našim spoštovanim krčmarjem vsaj nekoliko poravnala, primorani so ti vložiti prošnjo na merodajno mesto, da se podaljša policijska ura od enajstih do polnoči. Toda, če so žalostni krčmarji, so toliko bolj veseli štacunarji. Zakaj? No, ko so imele naše gospodinjke prejšnja leta toliko sitnosti s svojim finančnim ministrom zaradi proračuna za velikonočne praznike, gre letos s to važno rečjo vse tako gladko, vse nekako samo od sebe, ker je še velik ostanek od zadnje nedelje v kasi. Glejte, in to je zopet prav lepo, da vlada taka lepa zastopnost med zakonskimi! — Ni čuda torej, da so naši štacunarji nekako v zadregi z ocveti, cimatom in drugo ropotijo, ker tako zgodaj takega navala niso pričakovali. Ker pa smo po novi železnici tako blizu Trsta, se ni bati, da bi kaj zmanjkalo. Hecnej! to bo na veliki petek in soboto zjutraj hud potres! Samo to se bojimo, da bi nam latvic, kozic in druge ribniške kavalerije ne zmanjkalo. Vse torej kaže, da bomo imeli v jeseniški občini prav lepe, vesele velikonočne praznike. In kdo je vzrok te vesele izpremembe? Glejte! nihče drugi kakor tisti Fukselj na Planini!

Cerkveni letopis.

c V Sv. Križu pri Kostanjevici smo imeli od 19. do 25. marca sv. misijon. Prvi misijon v novi cerkvi. Vodili so ga z vso vnemo č. o. jezuitje P. Kunstelj, P. Pristov in P. Rakovec. Dasi je cerkev tako ogromna, bila je, zlasti ob praznikih, čisto polna; saj je poslušalo misijonske govore do 2000 vernikov! Le nekaj jih je bilo, ki so s svojo nenavzočnostjo prezirali misijon in s tem pokazali svojo pravo barvo. Prav je povedal g. župnik v nedeljo po misijonu, da so ti s svojim obnašanjem pravzaprav že odpadli od cerkve, da se jih je torej treba ogibati! Ob sklepu misijona se je zahvalil č. g. misijonarjem občinski zastop ter izrazil željo, da bi sadovi tega misijona ostali trajni. Zgodil se!

* »Za križ in svobodo«, je naslov novemu, izvirnemu igrokazu, ki izide te dni v založništvu »Katoliške Bukvarne«. Igrokaz je namenjen našim društvom in je njega dejanje povzeto iz novodobnega društvenega življenja. Na eni strani navdušeni mladeniči društveniki, na drugi pa nasprotniki krščanskega dru-

štva — svobodomislec, ki rujejo proti društvu, hočejo isto razbiti in zapeljujejo poštene društvene člane s frazami o svobodi v svoje zanjke. Predavanja pripravljajo, hujskajo in demonstrirajo, samo da bi razbili lepo se razvijajoče društvo v fari. Sokolska društva ustanavljajo, vabijo predavatelje iz mesta itd. Toda vsi njih načrti se izjalove vsled značajnosti zavednih mladeničev in mož-društvenikov. A eden postane njih žrtev, Martin, odbornik društva, ta pade njim v zanjko. Potom zahrbtnih intrig se jim posreči napraviti razpor med vnetim društvenim tajnikom Stefanom in pa Martinom, ki zalezuje Stefanovo nevesto in napade z nožem dan pred poroko Stefana, »ker maščevanje je sladko«, tako so mu veleli njegovi pristaši. Toda tudi Martin spregleda njih prekanjenost, prepozno sicer, vendar še pravočasno, da ne propade popolnoma. Ves skesan se vrne iz zapora domov, prosi prizadete odpuščanja in pripoveduje s kakšnimi umazanimi sredstvi so ga »svobodomislec« pridobili zase.

To je kratka snov igrokaza, ki vsebuje zanimive dialoge in ima mnogo živahnega dejanja v sebi.

Brezdvomno bo igrokaz dobro došel zlasti onim našim društvom, v katerih se v zadnjem času tako lepo razvija mladeniško gibanje.

»Za križ in svobodo« naj postane programni igrokaz za vsa naša izobraževalna mladeniška in dekliška društva! Zato sežite po njem vsi mladeniči, telovadci, č. duhovščina, ki vodi izobraže-

valna društva itd. Cena 50 vinarjev, pet izvodov in več pa samo 35 vinarjev.

Dobi se v »Katoliški Bukvarni« v Ljubljani.

6 mašnih pesmi za mešan zbor zložil Josip Slicherl, organist v Ribnici. V natis dovoli kn.-šk. ordinarijat v Ljubljani dne 9. decembra 1908 št. 5431. — Partitura K 1.—. 859 8—1

Velikonočne pesmi (Riharjevi in drugi napevi). Drugi natis, partitura K 1.—.

25 Marijinih pesmi (Riharjevi in drugi napevi), za mešan in moški zbor. Partitura K 2.—, glasovi á 30 v.

Naroči se lahko po nakaznici pri skladatelju, poštine prosto in na vsakih 10 izvodov en izvod brezplačno. Dobi se tudi v Kat. Bukvarni.

Gostilna z lepim vrtom v Šmartnem ob Savi

oe odda takoj na račun ali v najem gostilničarki, ki mora biti dobra kuharica. Poizve se pri lastniku Mat Dolničarju, vinotržcu istotam. 902 3-1

Waffenrad

Avstrijska družba za izdelovanje orožja Steyr.

pridobiva stalno nove prijatelje in pristaše med poznavalci. Vporabni in luksuz-stroji za gospode in dame, kolesa za dirke, službena kolesa za vojaštvo in urade.

948 Ilustrirani cenik 1909 zastonj in franko. 5—1
Zastopnik: Ivan Jax in sin, Ljubljana, Dunajska cesta.

Gostilna

ob zelo prometni cesti, 20 minut od Celja, z lepim vrtom za goste, z velikim vrtom za zelenjavo in sadnim vrtom, velikim dvoriščem, gospod. poslopjem s hlevi, se takoj proda z inventarjem vred za K 15.000 radi odpotovanja. Več pove M. Wakonigg, Ostrožno št. 1, p. Celje.

BENZ

SESALNI MOTORJI, 926
MOTORJI NA BENCIN,
MOTORJI NA PLIN, 2—1
MOTORJINA PETROLEJ.

Več tisoč dobavljenih

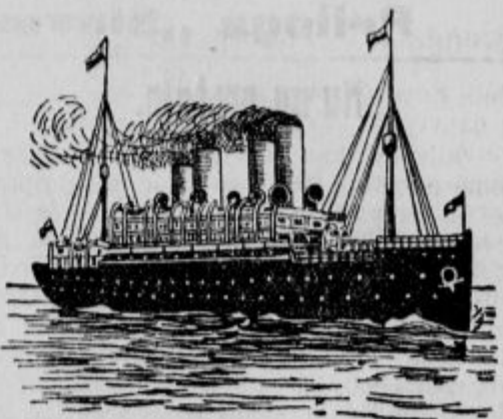
Sesalni motorji, ki se kurijo s cenim kurivom! Največja gotovost v obratu! Najmanjši obratni stroški!

Zastopnik inženir Wachtel od 3. do 7. aprila v Ljubljani, hotel pri »Stonu«.

Avstrijska družba za Benz-motorje z omejeno zavezo, Dunaj I., Kärntnering št. 16.

KULANTNI PLAČILNI POGOJI!

KULANTNI PLAČILNI POGOJI!

Kdor hoče varno, mirno in hitro

v AMERIKO

potovati, naj se obrne na od visoke c. kr. deželne vlade potrjenega glavnega zastopnika 1639 30

Fr. Seunig, Ljubljana
Kolodvorske ulice št. 28.

Odprava potnikov samo z najnovejšimi parniki velikani!

Kaiserin Auguste Victoria	nosi	25.000 ton
Amerika		24.000
President Lincoln		20.000
President Grant		20.000

Vožnja Ljubljana-Hamburg traja z na novo uvedenimi direktnimi voznimi kartami, brez vsake menjave, okroglo samo 1 dneva ter ima potnik pravico porabe (Zevlakov po celi črti od avstrijske meje (Eger) naprej.

Zastonj

torej brezplačno dobi vsak človek v lekarni Trnkoczy zraven rotevža, lepo tiskano deset zapovedi za zdravje tudi po pošti se brezplačno razpošiljajo. 3257 52—

Veliko zalogo absolutno zajamčenega pristnega vina, 1097

priporočano opetovano od knezoškof. ordinarijata ljubljanskega p. n. vlč. gg. župnikom za mašna vina, ima Kmetijsko društvo v Vipavi. — Izborna kvaliteta: letošnje belo mašno vino od 30—40 K. Sortirano vino rizling, beli burgundec, silvanec in zelen od 40—55 K, črni »Karminec« po 55 K, postavljeno v Postojno ali Ajdovščino. — Izpod 56 litrov se ne oddaja; na debelo po dogovoru ceneje. — Stara desertna vina v buteljkah po 1 do 1-20 K, vinski kis po 30 K in tropinsko žganje po 2 K liter.

Prevara izključena, ker je klet pod nadzorstvom dekana vipavskega.

Za zadrage in večje množine izjemne cene. — Za obilne naročbe se priporoča Kmetijsko društvo v Vipavi.

UYDROVA ŽITNA KAVA 5K vrečka po 4K50

Uydrova lovarna hranil Praga VIII.

Zaradi ogromne zaloge

deklice, dečke in otroke prodajam že pričetkom sezije 1909

Na zahtevo pošiljam na deželo izbero tudi brez povzetja. — Naročila po meri za dame in gospode bodo najhitrejšje in najfinejšje na Dunaju izvršena.

sveže, najmodernejšje spomladanske in poletne konfekcije za dame, gospode,

tudi pod lastno ceno!

Angleško skladišče oblek

O. Bernatovič

Ljubljana, Mestni trg št. 5.

Podružnice Spljet, Celovec

- in Trst -
- Delniška glavnica -
- K 3.000.000. -

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani Stritarjeve ulice 2

sprejema vloge na knjižice in na tekoči račun ter je obrestuje po čistih 1/2 %

Kupnje in prodaja srečke in vse vrste vrednostnih papirjev po dnevnem kurzu.

Podružnice Spljet, Celovec

- in Trst -
- Rezervni fond -
- K 300.000. -

Meteorologično poročilo.

Vilina n. morjem 306-2 m, sred. zračni tlak 736-0 mm

Čas opazovanja	Stanje barometra v mm	Temperatura po Celsiusu	Vetrovi	Nebo	Vlaga v %
9 zveč.	741.8	0.4	moč svzh.	oblačno	
7. zjutr.	42.9	-0.2	moč. jvzh.	.	0.0
7. pop.	43.7	2.6	moč. svzh.	.	
9. zveč.	45.1	1.1	sr. jvzh.	.	
7. zjutr.	44.4	0.6	.	.	0.0
2. pop.	43.8	2.9	p.m. szah.	.	

Srednja predvčerajšnja temp. 1.3°, norm. 7.3°.
Srednja včerajšnja temp. 1.2°, norm. 7.5°

Zahvala.

Za iskreno sočutje med boleznijo in ob smrti nepozabnega soproga, gospoda

Josipa Svetliča
učitelja v Škofji Loki

izrekam tem potom vsem prijateljem najsrčnejšo zahvalo.

Posebno se zahvaljujem prebl. gosp. dr. Karolu Zakrajšku, ki se je v dolgi bolezni požrtvovalno trudil s pokojnikom; prečastili duhovščini, gospodom pevcem, zlasti dirigentu, gosp. adjunktju Devu; slavnemu gasilnemu društvu škofjeloškemu; p. n. kolegom in kolegijam, darovalcem vencev in vsem ki so rajnika v tako častnem številu spremili k zadnjemu počitku!

Bog plačaj!

Škofja Loka, 5. aprila 1909.

Franica Svetlič
soproga.

Vinske sode

nekaj skoro novih, dobrih in močnih, od 600 do 1000 litrov **proda po nizki ceni. Dobe se tudi sodi od 15 do 20 hektolitrov.**

FRAN CASCIO

Selenburgove ulice št. 6.

Ustna voda „Euodin“

Specialiteta za **kadilce.**

3265 Glavna zaloga: (11)
Lekarna **Ub. pl. Trnkozcy** v Ljubljani.

Trgovski pomočnik,

izučen na deželi, se sprejme v večjo trgovino z mešanim blagom na deželi. Vojaščine prosti imajo prednost, Pojasnila daje uprava „Slovenca“, 921 51-

Kuharica

ki je bila več let v župnišču. želi zopet **stopiti** v enako službo. Več se izve pri upravništvu „Slovenčevem“, 919 3-1

Službe išče kot kuharica v kakem župnišču dekle iz boljše kmečke hiše, večča popol. v kuhinji in gospodinjstvu. Naslov pove uprava tega lista.

Prodajalka

pridna in poštena, se takoj sprejme v modno trgovino v Ljubljani. Ponudbe na upravo „Slovenca“ pod „Poštena“ do 10. marca 1909. 916 5-1

Mlad ostrodlak rjav

pes podganik (Rattler)

ki čuje na ime „Šrop“, se je izgubil. Najditelj naj ga odda proti nagradi v vili A. Zeschko, Erjavčeva cesta 18. 966 1-1

Ta lekarna obstoji že nad 300 let.

Najboljši kosmetični predmeti so:

za olepšanje polti in telesa:
ADA milo po 80 vin.
cream po 1 K.

za gojitev zob in ust:
ADA Mentol ustna voda po 1 K.
zobni prašek po 60 vin.

za ohranitev in rast las:
ADT lasna voda po 1 K.
lasna pomada po 1 K.

Ti izdelki „Ada“, ki so oblastveno varovani so na prodaj le v

Orlovi lekarni

Ph. Mr. Jos. Čizmař v Ljubljani.

Kupujte zaupno te domače izdelke!

O. BERNATOVIČ

954 Ljubljana, Mestni trg 5 3-1

priporoča odjemalcem na debelo klobake po 12, 18, 24 K tucat in višje slamnike po 7 K tucat in višje.

Velika izbira **velour klobukov** v različnih barvah po nizkih cenah.

Za popoldanski čas išče **postranskega opravila** (tudi kot risar)

mlad uradnik

Kdo? pove upravn. št. o „Slovenca“, 911 -

RIBE

Sloviti

soneški karpi in ščuke

se dobe v bogati izberi **veliki pe- tek** na tujašniem ribjem trgu v vsaki poljubni množini. 958 1-1

Za spomlad in poletje priporoča tvrdka

Gričar & Mejač
Ljubljana, Prešernove ulice 9

svojo bogato zalogo

izgotovljenih oblek za gospode in dečke ter mične novosti v konfekciji za dame :: in deklice ::
Ceniki zastonj in franko.

964 3-1

Ugodna prilika.

V najbližji okolici Ljubljane, krasni lega **pod Rožnikom se proda** iz proste roke, po ameriškanskem načinu, urejen in izdelan zavod za

perutnistvo.

Sprejme se pa tudi **kombanjon**, ki bi bil nekoliko več te stroke. Natančna pojasnila daje lastnik sam. Perutninski zavod pod Rožnikom pri Ljubljani. 9.7 2-1

Stavbišče naprodaj

v iako prijaznem kraju. lepa lega, 1 uro od Ljubljane, na jako prometni cesti blizu kolidvora. Stavbišče bi bilo za vilo ali kako drugo podjeje. Naslov se poizve pri upravništvu „Slovenca“. 961 6 1

Veliko izbiro moških, ženskih in otročjih

čevljev

v moderni obliki priporoča najtopleje

Josipina Herrisch, Ljubljana

sedaj Židovske ulice št. 7. 963 3-1

Zunanja naročila se točno izvršujejo.